Golvytan i ceremonisalen är cirka 220 kvadratmeter och plattorna har lagts i ett mönster som skapar variation.

NOMINERAD TILL Stenpriset 2026

Ett med naturen

Trä, tegel och kalksten. Gestaltningen av det nya Skogskrematoriet i Skövde utgår från närheten till naturen – och har Sveriges första fossilfria ugnar.

TEXT: **PETER WILLEBRAND** FOTO: **SVENSKA KYRKAN I SKÖVDE OCH KARL HVASS**

FOTO: GUSTAV THOR

I början av mars invigdes det nya Skogskrematoriet i Skövde. Anläggningen är den första i Sverige som är utrustad med fossilfria, eldrivna kremationsugnar.

I konkurrens med fyra arkitektkontor stod White arkitekters för det vinnande förslaget i en arkitekttävling som avgjordes 2021. Den nya byggnaden består av en ceremonilokal, kontor och krematoriet med två eldrivna ugnar.

– Målet var en byggnad som står för kvalitet och tidlöshet, och det vi föll för i förslaget var den goda totallösningen, och så ceremonilokalen med ett diorama ut mot naturen, förklarade kyrkorådets ordförande Svante Jildenhed i samband med att det vinnande förslaget presenterades.

Det fanns flera skäl till varför man valde att bygga ett helt nytt krematorium, bland annat hade kylrummet blivit för litet, ugnen för gammal och den tidigare platsen var inte tillräckligt stor för att rymma en utbyggnad.

En viktig del i projektet har varit att inkludera det lokala näringslivet, både leverantörer och hantverkare. Även råvarorna är närproducerade: limträstommen i ceremonisalen och ugnshallen har tillverkats i Töreboda medan kalkstensgolvet från kommer från Kinnekulle. Finsnickeri, fast inredning och kistställ har också produceras lokalt i Skövde. Undantaget är murteglet som kommer från Danmark.

De eldrivna krematorieugnarna är tillverkade av ett företag i Nederländerna där man sedan länge använder det fossilfria alternativet. Ugnarna är kopplade till fjärrnätet. Spillvärmen tas delvis om hand och bidrar till uppvärmning av lokalerna i krematoriet och ceremonilokalen. Dessutom leds spillvärme ut på det lokala fjärrvärmenätet.

– Beställaren har verkligen satsat helhjärtat på en byggnad som är robust och långsiktig på riktigt. Vi har varit med hela vägen från start, och att driva ett sådant här projekt i hamn, tillsammans med lokalt förankrade och yrkesskickliga hantverkare och en beställare med långsiktighet har varit ett privilegium. Det är en fantastisk uppgift att som arkitekt få vara med och skapa en så speciell byggnad, säger Magnus Bunner, ansvarig arkitekt vid White Arkitekter

Kremationsfrekvensen i Skövde är 85 procent, ungefär som riksgenomsnittet. För tjugo år sedan var siffran cirka 68 procent i Sverige, vilket visar på en tydlig trend mot ökad kremation.

DEN STORA UTMANINGEN med att bygga krematorier är att hitta en balans mellan de tekniska kraven och den ökade industriella hanteringen med en respekt för det andliga och personliga ceremoniella avskedet. Tiden mellan dödsfall och begravning fortsätter att öka i Sverige, trots lagändringen 2012 som skulle vända trenden. Genomsnittet är nu 26,4 dagar – vilket enligt en färsk undersökning är längst i världen.

När det gäller Skogskrematoriet har man som namnet antyder utgått från närheten till naturen. Skogen är en central del i gestaltningen, både bildligt och bokstavligt. Tallar växer inpå knuten, samma träslag som bär upp de stora glasrutorna i taket där ljuset flödar in.

Tack vare det insynsskyddade dioramat har ceremonisalen en direkt anknytning till naturen, synlig bara därifrån.

– Dioramat blir på så sätt ett koncentrat av landskapet runt omkring dit sörjande har ensamrätt, säger Magnus Bunner.

Även övriga byggnaden är i praktiken en återhållsam ba-

FOTO: JULIA EKMAN

Magnus Bunner

Kalkstensplattor i tre olika format .

Plattorna hålls på plats med hjälp av distanser.

lansakt mellan naturen och tre material: trä, tegel och kalksten. Materialen både bekräftar varandra och löser upp gränserna mot omgivningen.

– Det är vackra naturmaterial med genomgående hög kvalitet. Valet av Kinnekullekalksten föll sig naturligt. Kalksten bär spår av miljontals år, något som ansluter väl till kyrkans perspektiv där evigheten är horisonten. Kalkstenens gråa ton lägger en lugn bas i byggnaden och eftersom stenen ligger både ut- och invändigt kan gränsen mellan natur och byggnad suddas ut, säger Magnus Bunner.

Projektet har också krävt omfattande stenleveranser. Thorsbergs stenhuggeri från Kinnekulle har levererat cirka 1500 kvadratmeter sten till projektet, i form av hyvlade golvplattor, markhällar, fönsterbänkar, blocksten och bänkskivor. Sjöströms stenförädling från Öland har bidragit med materialet till en stor kallmurad mur i Ölandskalksten.

Markus Magnusson har varit ansvarig landskapsarkitekt. Han lyfter fram betydelsen av att inte behöva kompromissa när det kommer till materialvalen.

– Jag har genom åren arbetat med ett antal sakrala miljöer och här håller det verkligen hela vägen, säger han.

ÄVEN HAN TAR dioramat som exempel på den övergripande idén att låta materialen lösa upp gränserna mellan inne och ute.

– Vi jobbade mycket med att synka fogbredder, stenarnas bredd och rapport för att ge illusionen om ett golv som fortsätter ut.

Även ankomstplatsen och kransplatsen är utformade som kalkstensgolv, med inslag av andra stendetaljer.

– Kransplatsen ligger i en förlängning av entréplatsen och byggnaden. Den är drygt 100 kvadratmeter. På ett golv av ljust grå kalksten har vi sammanfogat stora skivor av Kinnekulles röda kalksten. Kanterna är lågerhuggna och ovankanten har försetts med en smäcker mässingslist med brickor för namn. På skivorna läggs sedan kransar och blommor tillfälligt.

Markus Magnusson berättar om ett besök vid Thorsberg stenhuggeri som gav en viktig inblick i förutsättningarna och stärkte känslan av vad hantverket kan bidra med.

– Man blir helt enkelt glad av få se någon för hand lågerhugga en kalksten, det ger verkligen en djupare förståelse för materialets värde och en stor respekt för hantverket.

Gustav Thor är vd för Thorsbergs stenhuggeri och berömmer de inblandade aktörerna, från beställare till entreprenörer.

– Det har varit ett så kallat partneringprojekt med full transparens från början, och hela tiden med en god ton. Arkitekterna kom på besök tidigt och vi kunde direkt inleda en diskussion för att hitta ett material som passade både oss och projektet, säger han. ■

ELDRIVNA KREMATORIE-UGNAR

En elugn kräver cirka tre dygn för uppstart. Efter uppstart hålls ugnen i konstant drift med perioder av sänkt temperatur i samband med underhåll. Driftsförbrukningen är cirka 12 kWh. En kremation beräknas ta cirka 1,5 timme, cirka 20kWh/kremation. Spillvärme efter rökgaskylaren tas delvis om hand och bidrar till uppvärmning av lokalerna i krematoriet och ceremonilokalen. Spillvärme leds även ut på det lokala fjärrvärmenätet via en värmeväxlare.

KÄLLA. SVENSKA KYRKAN SKÖVDE

Projekt: Skogskrematoriet i Skövde
Beställare: Svenska kyrkan i Skövde
Arkitekt: White Arkitekter
Stenleverantör: Thorsbergs Stenhuggeri, Sjöström Stenförädling m fl.